

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА
ПРАВА ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Проректор з навчальної
роботи

_____ Л.І.Чорний
(підпис) (ініціали, прізвище)
_____ 2020 року
М.П.

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни
«МЕДІАЦІЯ В ЮРИДИЧНІЙ ПРАКТИЦІ»
для підготовки на третьому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії
за спеціальністю 081 Право галузі знань
08 Право
за денною та заочною формами навчання**

м. Хмельницький
2020

ЗМІСТ

Стор.

1.	Структура вивчення навчальної дисципліни	–	3
1.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	–	3
1.2.	Лекції		3
1.3.	Семінарські заняття	–	4
1.4.	Самостійна робота аспірантів	–	7
1.5.	Індивідуальні завдання	–	8
1.6.	Підсумковий контроль	–	9
2.	Схема нарахування балів	–	10
3.	Рекомендовані джерела	–	11
4.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	–	13

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин					
		Денна/заочна форма навчання					
		Усього	у тому числі				
Лекції	Сем. (прак).		Лабор.	Ін.зав.	СР		
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Медіація і прикладна конфліктологія	22	2	-	-	-	20
2	Медіація як альтернативний спосіб врегулювання спорів.	24	2	2	-	-	20
3	Медіація в юридичній діяльності.	24	2	2	-	-	20
4	Медіація в громаді.	20	2	2	-	-	16
	Всього годин	90	8	6	-	-	76

1.2. Лекції

№ з)п	Назва і план теми	Кількість годин
1. 1.1 1.2 1.3.	Медіація і прикладна конфліктологія Поняття і види конфліктів. Етапи конфліктів. Сучасні альтернативні способи врегулювання спорів.	2
2. 2.1 2.2. 2.3	Медіація як альтернативний спосіб врегулювання спорів. Поняття, види та принципи медіації (посередництво). Історія розвитку інституту медіації. Сфера застосування медіації. Правове регулювання медіації. Процедура медіації. Медіатор	2
3. 3.1 3.2 3.3	Медіація в юридичній діяльності. Моделі судової медіації. Особливості медіації в цивільному і господарському судочинстві. Специфіка медіації у кримінальному та адміністративному судочинстві.	2

4.	Медіація в громаді.	2
4.1	Місце медіації у житті громади.	
4.2	Ненасильницьке вирішення сусідських суперечок.	
4.3	Медіація у вирішенні земельних питань.	
4.3	Медіація і релігія.	
	Усього	8

Семінарське заняття 1

Тема 2. Медіація як альтернативний спосіб врегулювання спорів

Питання для усного опитування та дискусії

1. Основні принципи медіації.
2. Етапи та проведення медіаційної процедури.
3. . Сепаратні зустрічі. Договори за результатами медіації.
4. Особа медіатора: статус, права медіатора, обов'язки та відповідальність.

Методичні вказівки

Ключові терміни та поняття: процедура медіації, етапи медіації, медіатор, сепаратні зустрічі.

Завданням семінару є розкриття змісту поняття «медіація та основних принципів медіації як процедури. За науковою термінологією «медіація» (англ. mediation — посередництво) — вид альтернативного врегулювання спорів, метод вирішення спорів із залученням посередника (медіатора), який допомагає сторонам конфлікту налагодити процес комунікації і проаналізувати конфліктну ситуацію таким чином, щоб вони самі змогли обрати той варіант рішення, який би задовольняв інтереси і потреби усіх учасників конфлікту. Як відомо, медіація – це ефективний альтернативний спосіб врегулювання спору за допомогою посередника, який не є представником органу державної влади, не виконує функцій судді та не приймає остаточного рішення.

Спектр застосування медіації у міжнародній практиці є настільки широким, що може включати навіть врегулювання конфліктів, що виникли в результаті вчинення незначних кримінальних правопорушень, наприклад, дрібних крадіжок, завдання шкоди майну, тощо. Світова практика йде тим шляхом, що застосування медіації є більш результативним, ніж звернення до суду. Суд вважається крайньою інстанцією, до якої звертаються учасники конфлікту, якщо для його вирішення медіація була безсила.

В Україні ж, на жаль, медіація не має такого значного поширення в силу відсутності правового регулювання інституту медіації, а також необізнаності і, як наслідок, недовіри пересічних громадян.

На відміну від формального судового чи господарського процесу, під час медіації сторони доходять згоди самі — медіатор не приймає рішення за них. Принципи медіації: добровільність: кожна зі сторін добровільно приймає рішення щодо участі в переговорах і усвідомлює, що рішення може бути досягнуте тільки шляхом співробітництва, а можливість добровільного припинення процесу існує на будь-якому етапі; конфіденційність: усе, що відбувається на медіації, не розголошується ні медіатором, ні сторонами (за винятком ситуацій, коли сторони планують завдати шкоди собі чи комусь); щирість намірів щодо вирішення конфлікту; неупередженість посередника; нейтральність, безоціночність: під час процесу медіатор не займає позицію однієї зі сторін, не оцінює їх, а в однаковій мірі допомагає обом.

Медіатор – третя нейтральна, незалежна особа (посередник), що допомагає сторонам вирішити наявний конфлікт, суперечку. Медіатор є нейтральним відносно конфлікту (не «втягується» у суперечку) і, в той же час, широко прагне допомогти сторонам знайти найкраще для обох рішення. Крім цього, існує розподіл відповідальності: сторони несуть відповідальність за прийняття рішення та його виконання, медіатор — за дотримання правил та принципів процедури, а також за правомочність сторін й неформальність та гнучкість процедури медіації.

Медіатор має право отримувати інформацію про конфлікт, для допомоги у розв'язанні якого він запрошений, від сторін конфлікту, державних органів, посадових осіб; самостійно визначати методику підготовки та проведення медіації за умов дотримання законодавства про медіацію та професійних етичних стандартів діяльності медіатора. Крім того медіатор має право відмовитися від проведення медіації з етичних або особистих міркувань, а також у разі конфлікту інтересів з іншими учасниками медіації; надавати послуги на оплатній та безоплатній основі; на оплату своїх послуг та на відшкодування витрат, здійснених

для підготовки та проведення медіації, у розмірі та формі, передбаченій угодою про проведення медіації; займатися своєю діяльністю індивідуально або разом з іншими медіаторами, створювати юридичні особи, в тому числі об'єднання медіаторів, працювати за наймом та здійснювати підприємницьку діяльність.

Медіатор зобов'язаний дотримуватися вимог чинного законодавства про медіацію, професійних етичних стандартів діяльності медіатора, правил конфіденційності; перевірити повноваження представників та/або законних представників сторін медіації; повідомити сторони медіації про конфлікт інтересів або інші обставини, що унеможливають його участь у медіації; проінформувати сторони про порядок проведення та правові наслідки медіації та надавати роз'яснення щодо процедури медіації; керувати процедурою медіації; забезпечити відповідність медіаційної угоди вимогам правових та етичних норм; відмовитися від медіації у разі явно незаконної або недобросовісної поведінки хоча би однієї із сторін медіації, представника та/ або законного представника сторони медіації, а також у випадку явної невідповідності справи критеріям медіації.

Семінарське заняття 2

Тема 3. Медіація в юридичній діяльності

Питання для усного опитування та дискусії

1. Медіація на стадії провадження у справах до судового розгляду.
2. Медіація під час судового розгляду.
3. Медіація під час апеляційного і касаційного провадження.
4. Медіація у виконавчому провадженні.
5. Примирення в адміністративному процесі.
6. Угода про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим в кримінальному процесі.

Методичні вказівки

Ключові терміни та поняття: примирення, мирова угода, посередник, медіатор.

Звернути увагу на те, що на відміну від судового процесу, медіація не обмежується лише предметом спору, а враховує приховані причини конфлікту. Тому медіацію можна назвати звичайними переговорами з незвичним результатом. Застосування процедури медіації дозволяє досягти високого рівня організації самого процесу медіації, розробити певні напрацювання в даній сфері та отримати позитивні результати її проведення, адже вміння домовлятися – одна із ознак цивілізованого суспільства, один із факторів, здатних позитивно впливати на рівень правової культури в суспільстві.

Система альтернативного вирішення спорів не лише відіграє важливу соціальну роль, але й допомагає державі економити кошти на системі судочинства. Медіація допомагає оптимізувати процес вирішення конфліктів, зробити його швидким та ефективним, а також навчити сторони вирішувати спірні питання в майбутньому. Саме медіація є тим фактором, який здатен позитивно впливати не лише на правову культуру спілкування громадян, але й дозволяє уникати таких негативних чинників, як тривалість судового процесу, його можлива заангажованість та перевантаженість судів.

Слід мати на увазі, що при виникненні адміністративного спору у відносинах «громадянин» і «суб'єкт владних повноважень», саме державні органи мають бути більш зацікавлені у процедурі врегулювання спору альтернативним методом, адже перевагами медіації є суттєва

економія часу та коштів учасників спору, швидкість, конфіденційність процедури, висока ступінь результативності, орієнтація медіації не стільки на конфлікт, скільки на конструктивний пошук взаємних рішень, неформальність та гнучкість процедури, можливість збереження або відновлення ділових стосунків та запобігання виникненню конфліктів в майбутньому. В той час, як судовий розгляд спору повинен виступати останнім засобом захисту порушених прав та інтересів громадян.

Правова система стосується фактів і часто результати будуть чорно-білими. Водночас у процесі медіації сторонам вдається досягти рішення, яке є більш творчим, ніж те, що нав'язує суд. Необхідно враховувати майбутні відносини сторін. Саме тут медіація може дуже допомогти. В ситуаціях, коли сторони бажають зберегти або покращити свої відносини, медіація створить майданчик для відвертого обміну, що призведе до кращої робочої кооперації, а не ігнорування важливих питань, що відбувається у разі використання більш формального підходу.

Семінарське заняття 3

Тема 4. Медіація в громаді

Питання для усного опитування та дискусії

1. Місце медіації у житті громади.
2. Ненасильницьке вирішення сусідських суперечок.
3. Медіація у вирішенні земельних питань.
4. Медіація в сімейних спорах.

Питання для усного опитування та дискусії

Методичні вказівки

Ключові терміни та поняття: сусідський спір, перемовини, медіатор, земельні питання.

Особливості і завдання семінарського заняття полягає в тому, на сьогодні в Україні мають місце між громадами та у середині громад, які давно переросли у конфлікти політичні. До них відносяться як давні уже традиційні конфлікти на ґрунті культури та традицій між західним і східним регіонами, конфлікти у відношенні до статусу державної мови, конфлікти у поглядах на міжнародний геополітичний курс розвитку країни та інші, так і відносно нові конфлікти між внутрішньо переміщеними особами та приймаючими громадами, а також між ветеранами антитерористичної операції та окремими особами, які не поділяють патріотичних поглядів.

Зазначені вище проблеми настільки глибокі та серйозні, що розраховувати на швидке їх вирішення навіть із залученням експертів навряд чи можливо. Це однозначно довга кропітка багатоетапна праця. Проте, про наявність такого роду конфліктів потрібно говорити та починати роботу над їх вирішенням, в тому числі і шляхом медіації.

Сімейна медіація, як і будь-яка інша медіація, здійснюється на засадах добровільності, конфіденційності, рівності, незалежності та неупередженості медіатора тощо. Медіація — це процес. Добровільний, не змагальний процес, в якому беруть участь кваліфіковані та неупереджені треті сторони. Сторони, а не посередник, приймають рішення. Посередник не має повноважень приймати рішення або примушувати сторони прийняти рішення. Оскільки рішення, якого сторони досягають, розробляють саме ці сторони, найімовірніше, воно буде виконане без використання зовнішнього примусу або подальшого судового розгляду.

Переваги сімейної медіації: переговори відбуваються за допомогою стороннього посередника; обидві сторони «змушені» почуватися безпечно і комфортно у присутності один одного; дозволяє сторонам брати відповідальність за своє життя і розробляти плани на майбутнє, щоб було добре для себе і для дітей; сприяє та покращує спілкування між сторонами; недопущення жорсткої тактики ведення переговорів; допомагає сторонам обмінюватися думками та інформацією; допомагає зменшити конфлікт і ворожнечу між сторонами; заохочує до співпраці та довіри; дозволяє сторонам висловити свої почуття, пов'язані з припиненням шлюбу; сторони мають більше контролю над результатами; принцип «thinking outside the box» — збільшення потенціалу варіантів рішень, які можуть виходити за межі засобів правового захисту; збереження сімейних стосунків; припинення відносин може бути більш дружнім та менш травматичним; взаємоприйнятне рішення дозволяє обом сторонам бути переможцями та

поважати один одного; можуть і повинні полегшити відносини після розлучення між сторонами; надає можливість сім'ям, які переживають розлучення, впоратися зі змінами ролей та досягти емоційного балансу.

1.4. Самостійна робота аспірантів

Тема 1.

Завдання 1. Визначити і записати сторони конфлікту, їх позиції, інтереси і потреби. Будівельна компанія звернулася до суду з позовом до субпідрядника про застосування зазначених у Договорі штрафних санкцій за затримку виконання фасадних робіт у приватному триповерховому будинку. Субпідрядник заперечує проти позову, мотивуючи затримку форсмажорними обставинами – впливом негативних погодних умов, за яких виконання фасадних робіт у зазначений у Договорі термін спричинило б значне погіршення їх якості і порушення ДБН. Будівельна компанія у свою чергу наполягає на порушенні Договору і вимагає також від субпідрядника компенсації збитків, спричинених затриманням виконання робіт субпідрядником і виплатою замовнику неустойки за порушення чітко визначених термінів здачі будинку в експлуатацію. Замовник подав позов до суду з вимогою виплати такої неустойки будівельною компанією.

Питання для самоконтролю

1. Які Ви знаєте альтернативні способи вирішення спорів?
2. Чи можна подолати конфлікт як явище?
3. Які Ви знаєте види конфліктів?
4. Чи усі конфлікти можна вирішити за допомогою медіатора?

Тема 2.

Завдання 1. Зробити порівняльну таблицю медіації та фасилітації.

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає відмінність медіації від мирової угоди?
2. Які дві школи медіації представлені в Україні?
3. Чи обов'язково конкретна медіація повинна закінчуватися підписанням угоди?

Тема 3.

Завдання 1. Складіть сценарій проведення примирювальної зустрічі медіатора зі сторонами конфлікту на прикладі обраної Вами проблемної ситуації у відповідності із наведеною нижче схемою.

1. Подякувати учасникам за прихід на зустріч.
2. Пояснити мету зустрічі та основні правила і перевірити, чи погодилися учасники з метою і основними правилами. В разі необхідності обговорити причини незгоди з метою і правилами, провести індивідуальні зустрічі та / або відкласти зустріч.
3. Вислухати думки учасників.
4. Дати можливість учасникам зустрічі поставити запитання одне одному.
5. Запропонувати учасникам зустрічі висловити свої варіанти врегулювання конфлікту (відшкодування шкоди, згладжування протиріч тощо).
6. Обговорити питання: «Як зробити, щоб це не повторилося?» При цьому важливо визначити причини конфлікту і плани на майбутнє.

7. У разі необхідності призначити контрольну зустріч, де фіксуються результати виконання угоди.
8. Заповнити форму договору, зачитати сторонам і віддати їм на підпис.
9. Подякувати присутніх за участь у зустрічі.

Питання для самоконтролю

1. Чи можлива медіація у кримінальному процесі?
2. Чи пов'язана медіація з феноменом прощення?
3. Чи повинен медіатор, який проводить перемовини в межах кримінального процесу, мати юридичну освіту?
4. Чи може адвокат бути медіатором?

Тема 4.

Завдання 1. Виконати письмову роботу на темі «Які норми вітчизняного законодавства містять норми, які є впевненим підґрунтям для застосування медіації на практиці?».

Питання для самоконтролю

1. В чому полягає відмінність сімейного психолога від медіатора?
2. Хто може виконувати функції медіатора в земельних спорах?
3. В чому специфіка роботи медіатора у спорах релігійного характеру?

1.5. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання передбачаються у формі рефератів-оглядів. Завдання обирається студентом на початку семестру і виконується за усталеними вимогами.

1.5.1. Основні вимоги до написання рефератів-оглядів

При виконанні індивідуального завдання необхідно взяти до уваги, що реферат (лат. *refere* – доношу, повідомляю, переказую) – це короткий переказ змісту наукової роботи, книги або вчення, оформлене у вигляді письмової публічної доповіді; доповідь на задану тему, зроблена на основі критичного огляду відповідних джерел інформації (наукових праць, літератури по темі).

Зі свого боку, реферат-огляд складається на основі декількох джерел і зіставляє різні точки зору з досліджуваного питання.

Реферат-огляд, незалежно від теми, містить визначені реквізити: титульна сторінка встановленого зразка, вступ, розділи, висновки, список використаних джерел і додатки (у разі необхідності).

Обов'язково в тексті повинні бути посилання на джерела, що були використані при написанні реферату. Посилання подаються у квадратних дужках з вказівкою номера джерела, за яким воно внесене у список використаних джерел, та сторінки (якщо подається точна цитата або числові дані), наприклад [3, с.8].

Технічні вимоги: текст має бути набраний шрифтом Times New Roman, 14 кеглем через 1,5 інтервали. Поля: верхнє – 2,0 см, нижнє – 2,0 см, ліве – 3,0 см, праве – 1,0 см. Загальний обсяг реферату-огляду – до 15 сторінок формату А4.

1.5.2. Темі рефератів-оглядів

1. Сучасні альтернативні способи врегулювання спорів.
2. Медіація і бізнесові суперечки.
3. Особливості правового регулювання медіації в Україні.
4. Медіація та фелісітація.
5. Медіація, перемовини, переговори.
6. Медіаційна практика в Німеччині.
7. Особливості медіації в Австрії.

8. Медіація в Італії.
9. Медіація у Франції.
10. Розвиток медіації у Польщі, Росії, Білорусії та Киргизстані.
11. Розвиток медіації в Україні.
12. Психологічні аспекти посередницької діяльності.
13. Філософські, правові та релігійні аспекти виникнення відновного підходу.
14. Місце медіації у житті громади.
15. Ненасильницьке вирішення сусідських суперечок.
16. Медіація та релігія.
17. Виховні та психологічні аспекти застосування медіаційних практик.

1.6. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного екзамену.

1.6.1. Питання для підсумкового контролю

1. Поняття та види конфліктів.
2. Відмінність між конфліктологією та медіацією.
3. Медіація та фелісітація.
4. Принципи медіації.
5. Статус медіатора.
6. Відповідальність медіатора.
7. Медіація на стадії провадження у справах до судового розгляду.
8. Медіація під час судового розгляду.
9. Медіація під час апеляційного і касаційного провадження.
10. Медіація у виконавчому провадженні.
11. Примирення в адміністративному процесі.
12. Угода про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим в кримінальному процесі.
13. Історія розвитку інституту медіації.
14. Поняття медіації.
15. Види медіації.
16. Сфера застосування медіації.
17. Правове регулювання медіації.
18. Початок процедури медіації.
19. Етапи медіаційної процедури.
20. Проведення процедури медіації.
21. Припинення процедури медіації.
22. Сепаратні зустрічі.
23. Договори за результатами медіації.
24. Психологічна та правова специфіка сімейної медіації.
25. Підготовка сімейного медіатора.
26. Використання психологічних прийомів.
27. Захист прав дитини.
28. Місце медіації у житті громади.
29. Ненасильницьке вирішення сусідських суперечок.
30. Земельні питання.
31. Медіація та релігійне життя.

Приклад екзаменаційного білету

1. Поняття конфлікту.
2. Відповідальність медіатора.
3. Медіація на стадії провадження у справах до судового розгляду.

2. Схема нарахування балів

2.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

2.2. Обсяг балів, здобутих аспірантом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 4 лекційних заняття за денною та заочною формами навчання.

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій			
			1	2	3	4
1.	Денна	4	2,5	5,0	7,5	10
2.	Заочна	4	1,3	2,5	3,8	5

2.3. Обсяг балів, здобутих аспірантом під час семінарських занять, обчислюється за сумою балів, здобутих під час кожного із занять, передбачених навчальним планом, і визначається

згідно з додатком 3 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

3. Рекомендовані джерела Нормативно-правові акти

1. Конституція України № 254к/96-ВР від 28.06.1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Типовий закон Комісії Організації Об'єднаних Націй по праву міжнародної торгівлі про міжнародну комерційну погоджувальну процедуру від 24.06.2002. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_117
3. Цивільний кодекс України № 435-IV від 16.01.2003. Відомості Верховної Ради України від 03.10.2003. 2003. № 40. Ст. 356.
4. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 року. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 21. Ст. 135
5. Господарський кодекс України № 436-IV від 16.01.2003 . Відомості Верховної Ради України від 02.05.2003. 2003. № 18. Ст. 144.
6. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 року. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 40-42, 42. Ст. 492.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення № 8073-Х від 07.12.1984 р. ВВР. 1984. № 51. Ст. 1122.
8. Кодекс адміністративного судочинства України від 06 липня 2005 року// Відомості Верховної Ради України. 2005. № 35, / 35-36, 37 / Ст. 446.
9. Кримінальний кодекс України № 2341-III від 05.04.2001. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25-26. Ст. 131.
10. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року . Відомості Верховної Ради України. 2013. № 9-10. Ст. 88.
11. Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 року. Відомості Верховної Ради України. 1971. № 40. Ст. 356.
12. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3. Ст. 27.
13. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. Відомості Верховної Ради. 2013. № 13. ст. 282.
14. Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 р. Відомості Верховної Ради України. 1993. № 39. ст. 382.
15. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07.07.2010 р. Відомості Верховної Ради України. 2010. № 41-42, № 43, № 44-45. ст. 529.
16. Про виконавче провадження: Закон України від 21.04.1999р. Відомості Верховної Ради України. 1999. № 24, стаття 207.
17. Про колективні договори і угоди: Закон України від 03 березня 1998 р. Відомості Верховної Ради. 1998. № 50. Ст. 375.
18. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів): Закон України від 1 липня 1993 р. Відомості Верховної Ради України. 1993. № 36. Ст. 361
19. Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 р.// Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 39. Ст.382.
20. Про загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18 березня 2004 р. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 29. Ст. 367.
21. Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України: затв. Наказом міністерства юстиції України від 22.02.2012. № 296/5 22. Про концепцію вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів: Указ Президента України від 10.05.2006. Урядовий кур'єр від 24.05.2006. – № 95.

23. Про схвалення Стратегії реформування системи захисту прав споживачів на ринках фінансових послуг на 2012-2017 роки: Розпорядження Кабінету міністрів України від 31.10.2012. Урядовий кур'єр від 28.11.2012
24. Рекомендація комітету міністрів ради Європи державам-членам «Про медіацію в кримінальних справах». Відновне правосуддя в Україні: Щоквартальний бюлетень. 2005. № 1-2. с. 50-53.
25. Про деякі аспекти медіації у цивільних та господарських правовідносинах: Директива 2008/52/ЄС Європейського парламенту та Ради від 21 травня 2008 р. URL: <http://www.ukrmediation.com.ua>
26. Рекомендації Rec (98) щодо медіації в сімейних справах

Тема 1

1. Анцупов А.Я., Шипилов А.И. Конфликтология. М.,1999
2. Боброва О.М. Відновне правосуддя. Особливості впровадження процедури медіації: європейський досвід. К.: Наш час, 2006. 164 с.
3. Від співпраці до примирення: посібник для лідерів громадянського суспільства. Під загальною редакцією Смірнова О.К. Автори -упорядники: Араджионі М.А., Брунова-Калісецька І.В., Гусев А.І., Терещенко І.Г., Тищенко Ю.А. Київ: Видавництво ЧП“Золоті Ворота”, 2015. 207 с.
4. Корнелиус Х, Шошана Ф. Выиграть может каждый. Как разрешать конфликты? М., АО Стрингер, 1998 г.
5. Гусева А.В. Методи корекції конфліктної поведінки: медіація. Актуальні проблеми практичної психології: збірник наукових праць. Частина І. Херсон, ПП Вишемирський В.С., 2009. С. 302 -306
6. Гусева А.В. Громадянська ініціатива: сприяння розвитку ідей відновного правосуддя в Україні (психологічний аспект). Проблеми загальної та педагогічної психології. Т.Х. : зб. наук. пр. Ін -ту психології ім. Г.С. Костюка АПН України за ред С.Д. Максименка. К., 2008. Ч. 5. С. 114 - 120
7. Гусев А.И. Совпадение социально-психологических потребностей несовершеннолетних участников криминальной ситуации как психологическая основа восстановительного подхода в ювенальной юстиции. Работа переживания и психологическая помощь детям: Сборник статей и тезисов выступлений II Международной конференции Телефон доверия (Москва, 25 -27 октября 2007 г.). М.: Национальный фонд защиты детей от жестокого обращения, 2007. С. 30-35.
8. Васильчак С.В. Медіація як один із методів цивілізованого вирішення корпоративних конфліктів. Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. 2016. Вип. 2014. С. 133-137.
9. Лєко Б. Медіація: підручник.Чернівці: Книги ХХІ, 2014. 520 с.

Тема 2

1. Гусев А. І. До проблеми особистісно орієнтованої підготовки медіаторів. Освіта та розвиток обдарованої особистості. № 7 (38), 2015. С. 18-22.
2. Гусев А. І. Позаконфліктне застосування медіаційних технологій у роботі керівника. Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Додаток 2 до Вип. 35, Том III (15).2016.
3. Тематичний випуск «Міжнародні Челпанівські психолого -педагогічні читання». К. : Гнозис, 2015. С. 281 - 288.
4. Гусев А. І. Окремі психологічні аспекти впровадження медіаційних технологій у роботу за «латентними правопорушеннями» у шкільному середовищі. Теоретичні і прикладні проблеми психології: зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля. №1 (36), 2015. С. 121 - 128.
5. Гусев А. І. Принцип безоцінюваності як складова особистісно -орієнтованого підходу до підготовки майбутніх психологів в системі післядипломної педагогічної освіти. Теоретичні і

прикладні проблеми психології : зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля. № 2 (37), 2015. Сєвєродонецьк : Вид-во СНУ ім. В. Даля. С. 131-138.

6. Гришина Н.В. Давайте договоримся. Практическое пособие для тех, кому приходится разрешать конфликты. СПб., 1993

Тема 3

1. Зєр Говард. Зміна об'єктива: новий погляд на злочин та правосуддя. Український Центр Поразуміння. К., 2004.

2. Зєр Х. Восстановительное правосудие: новый взгляд на преступление и наказание: Пер. с англ. Общ. ред. Л. М. Карнозовой. Комментарий Л. М. Карнозовой и С. А. Пашина. Загл. ст. Р. Р. Максудова и М. Г. Флямера. М.: МОО Центр "Судебно- правовая реформа", 1998. 354 с. 11

3. Кашапов М.М. Теория и практика решения конфликтных ситуаций. Учебное пособие под научн ред проф А В Карпова. М-Ярославль Ремдер, 2003. 183 с.

4. Короденко М.. Покарання. Примирення «Освіта України». URL: <http://www.redpresa.com/blog/pokarannya-prumyrennyam.html>

5. Коэн Р. Медиация ровесников в школе: школьники разрешают конфликт. Перевод с англ. Одесса: 2001. 202 с.

6. Лампен Диана и Джон. Введение и курс тренинга «Медиация ровесников». Перевод с англ. ООГМ. Норе Project. 2001

7. Лушин П.В., Гусєв А.І. Лідєр в управлінні конфліктами і складними ситуаціями: програма тренінгу. К. 2014. 15 с.

8. Медиация - искусство разрешать конфликты. Знакомство с теорией, методом и профессиональными технологиями. Составители: Г. Мета, Г. Похмелкина . Перевод с немецкого Г.Похмелкина. Москва.: Издательство «VERTE», 2004. 320 с.

9. Организация и проведение программ восстановительного правосудия: методическое пособие под редакцией Л.М. Карнозовой и Р.Р. Максудова. М.: МОО Центр «Судебноправовая реформа», 2006. 244 с.

10. Пособие ведущего программ примирения потерпевших и правонарушителей. Киев, Украинский Центр Согласия, 2005. 56 с

Тема 4

1. Ерік М. Рунессон, Марі-Лоранс Гі. Медіація конфліктів і спорів у галузі корпоративного управління. Вашингтон : s. n., 2007. 68 с.

2. Шамлікашвілі Цисана. Медіація як метод позасудового вирішення спорів М. : Міжрегіональний центр управлінського та політичного консультування, 2006.

3. Бірюков П.Н. Процедура медіації в Австрії. Арбітражний та цивільний процес. 2011. № 10.

4. Медіація — мистецтво вирішувати конфлікти. Знайомство з теорією, методом і професійними технологіями : укладачі: Г. Мета, Г. Похмелкина . Переклад з нім. Г. Похмелкін. М. : Verte, 2004.

Інформаційні ресурси

1. Безкоштовні електронні підручники онлайн «Гуманітарні науки» (<http://www.chitalca.html>).

Розробники програми навчально-методичних матеріалів:

Вовка В. М. – професор кафедри теорії та історії держави і права, доктор юридичних наук, професор.

Олійник У.М. – доцент кафедри теорії та історії держави і права, кандидат юридичних наук.

_____ В. М. Вовк

10 червня 2020 року

_____ У. М. Олійник

10 червня 2020 року

Схвалено кафедрою теорії та історії держави і права

10 червня 2020 року, протокол № 10.

Завідувач кафедри _____ Л. Л. Місінкевич

10 червня 2020 року 2020 року

Декан юридичного факультету

_____ С. А. Крушинський

10 червня 2020 року

Погоджено методичною радою університету 18 червня 2020 року, протокол № 8.

Голова методичної ради _____ І. Б. Ковтун

18 червня 2020 року

